III. Pilkapynai
Barrow Cemeteries

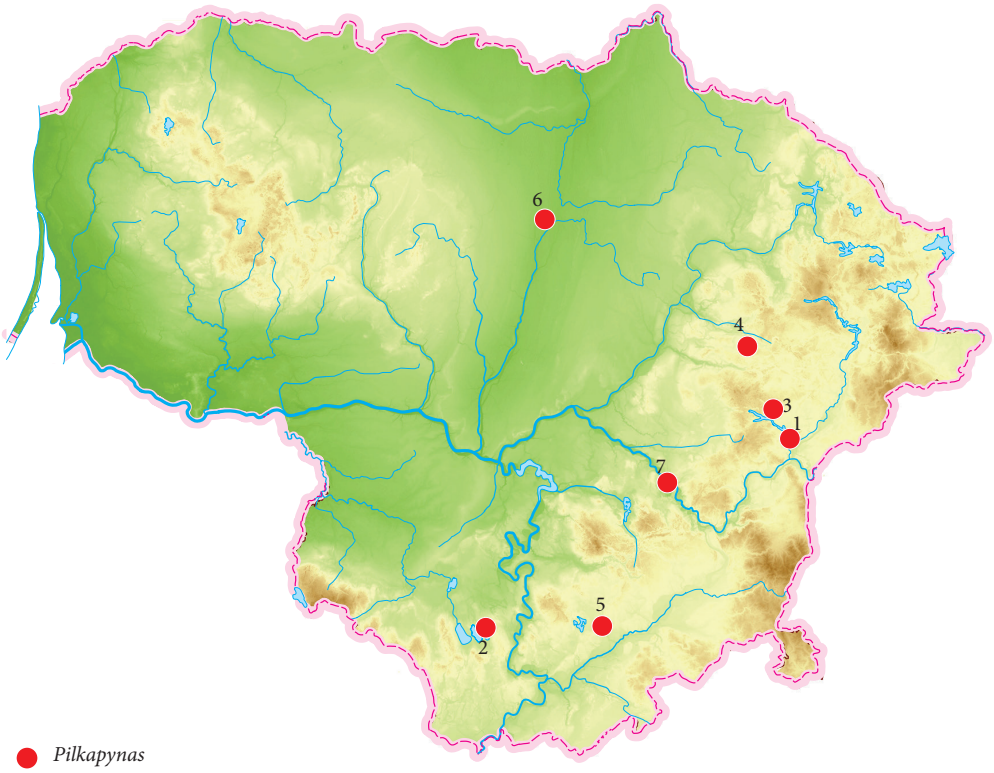

● *Pilkapynas*
Barrow cemetery

1. *Abejučiai (žr. XV)*
2. *Cigoniškiai (žr. XI)*
3. *Jutonys*
4. *Kašelinė (žr. XI)*
5. *Kirklionys*
6. *Lakštingalos (žr. IV)*
7. *Semeniškiai*

Ugnius Budvydas

Kirklionių pilkapynas

2017 m. lapkritį TIM atliko archeologinius žvalgymus Kirklionių kaimo apylinkėse (Varėnos r., Varėnos sen.). Žvalgymai atlikti šalia žvyrkelio Kirklionys–Pamusiai, kairiajame Varėnės upės krante. Būtent šioje vietoje 2015 m. rasta ir TIM perduota dalis apsilydžiusios lankinės segės kryžine kojele (1:1 pav.). Radimvietė yra apie 230 m į R nuo Varėnės upės, šalia užpelkėjusios salpos, 1 km į ŠV nuo Kirklionių, 1,4 km į V nuo Pavarėnio kaimų.

Žvalgymai atlikti apytiksliai 8200 m² dydžio plote. 1891–1892 m. kariniuose topografiniuose žemėlapiuose šioje vietoje anksčiau buvo kaimo pievos bei dirbami laukai. Žemėlapyje taip pat pažymėtas kaimo keliukas, kertantis Varėnės upę (per brastą?). Jis išliko iki šių dienų. Vėlesniuose žemėlapiuose šalia keliuko žymima sodyba, kuri greičiausiai statyta tarp 1907 ir 1914 m. Ji stovėjusi į Š nuo žvalgytos vietos. 1932 m. žemėlapyje sodybos jau nebėra. Šiandien jos vietą žymi gausios molio plytų duženos bei krūmais apaugusios griuvenos. Žvalgyta teritorija yra smėlinga, apaugusi eglynais. Visas plotas išvagotas giliomis plačiomis vagomis, į kurias susodintos jaunos pušaitės. Vienoje vietoje buvo galima stebėti paskleistų akmenų sankaupą (X6023123,44; Y532739,49 LKS 94). Žvalgant rasti 6 atsitiktiniai radiniai (1:2–6 pav.): įtveriamasis peilis, dvi ylos, žalvarinės antkaklės lankelio dalis su kabliuku, įvijinio žiedo (?) dalis, titnaginė skeltė. Taip pat aptikti du degintiniai kauliukai. Visi geležiniai dirbiniai buvo paveikti ugnies. Radiniai koncentravosi žvalgyto ploto P dalyje, nuokalnėje, tai yra trečioje viršsalpinėje terasoje, kuri virš upės lygio iškilusi apie 10–11 m (H_{abs} 124,00–124,70 m).

Remiantis rastais radiniais galima teigti, jog apytiksliai 1 km į ŠV nuo Kirklionių kaimo, kairiajame Varėnės upės krante būta pilkapyno, datuojamo viduriniuoju geležies amžiumi. Panašu, jog pilkapynas visiškai sunaikintas žmogaus vykdytos ūkinės veiklos. Žvalgant nepavyko užfiksuoti jokių pilkapių sampilų ar jų likučių.

1 pav. Kirklionių pilkapyno radiniai: 1 – lankinė segė kryžine kojele; 2 – antkaklės fragmentas; 3 – įvijinis žiedas (?); 4, 5 – geležinės ylos; 6 – geležinis peilis. U. Budvydo nuotr.

Fig. 1. Kirklionys barrow cemetery finds: 1 – the cruciform foot of a crossbow brooch; 2 – the neck-ring fragment; 3 – the coil ring (?); 4, 5 – an iron awl; 6 – the iron knife.

Kirklionys Barrow Cemetery

In 2017, the TIM conducted a field evaluation (roughly 8200 m²) in the vicinity of Kirklionys village (Varėna District, South Lithuania). During it, six isolated finds were discovered (Fig. 1): a knife with a push tang, two awls, part of a bronze neck-ring shank with a hook, part of a coil ring (?), and a flint blade. Based on the discovered finds, it is possible to state that the barrow cemetery on the left bank of the River Varėnė and roughly 1 km to the NW of Kirklionys village dates to the Middle Iron Age. This barrow cemetery has now been destroyed.

Ramūnas Šmigelskas

Jutonių (Dubingių) pilkapynas

Jutonių (Dubingių) (UK 3199) pilkapynas yra apie 8 km į R nuo Dubingių miestelio, kelio Dubingiai–Joniškis P pusėje (Švenčionių r., Pabradės sen.). Pilkapynas turi dvigubą pavadinimą, pirmąjį gavęs nuo artimiausio kaimo, o antrąjį – nuo miško pavadinimo. Iki šiol pilkapynas tyrinėtas 1939 (*KPC PB*, f. 1, a. 1, b. 101, p. 164), 2000 (*ATL 2000 metais*, 2011, p. 80–81) ir 2012 m. (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 149–153). 2016 m. pradėti nedidelės apimties archeologiniai tyrimai tarpuose tarp pilkapių (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 127–129).

2017 m. tęsti archeologiniai tyrimai tarp pilkapių siekiant patikrinti, ar kitose pilkapyno vietose taip pat aptinkama pavienių archeologinių radinių ir kremuotų žmonių kaulų. Tyrinėta pilkapyno P dalyje, vykdant kasmetinį edukacinį projektą „Vasaros archeologijos mokykla“. Jame dalyvavo moksleiviai iš Mažeikių Merkelio Račkausko ir Utenos Adolfo Šapokos gimnazijų. Aptikti radiniai perduoti LNM.

Pilkapynas užima pailgą Š–P kryptimis 9,7 ha plotą, kurį išilgai kerta miško keliukas. 2017 m. tyrimai vykdyti pilkapyno P dalyje, abiejose miško keliuko pusėse. Ištirtos trys 5x2 m dydžio žvalgomosios perkasos ir vienas 2x1 m dydžio šurfas (bendras 32 m² plotas).

Tyrimams pasirinktos vietos, kuriose nėra pilkapių. Perkasa 1 tirta jungiant prie 2016 m. šurfo 2, nes jį tiriant rasta tiek archeologinių radinių, tiek kremuotų kauliukų. Likusios dvi perkasos tirtos kiek piečiau. Šioje vietoje yra tarsi tuščia pilkapių apsupta apskrita aikštelė, kurią per pusę dalija miško keliukas. Siekta tiesiog patikrinti šią teritoriją, ištiriant perkasą 2 keliuko V pusėje, o perkasą 3 – R pusėje. Asvejos regioninis parkas planuoja įrengti informacinį stendą Jutonių (Dubingių) pilkapyne, šalia 2012 m. ištirto pilkapio 62, kuriame bus pateikta informacija apie patį pilkapyną bei apie vykdytus archeologinius tyrimus. Būsimo stendo vietoje ištirtas 2x1 m dydžio šurfas.

Perkasoje 1 po miško paklote fiksuotas kelių cm storio miškožemis. Giliau preparuotas pilkšvas smėlis, kuriame buvo labai smulkių angliukų, nors pasitaikydavo ir vienas kitas didesnis. Vos nuėmus miškožemį, pilkšvame smėlyje aptikta keletas radinių ir smulkių degintinių kaulų. Radinių ir kaulų rasta beveik visame plote. Perkasoje rasti 4 stikliniai karoliai (1 pav.). Jie nedideli, 5–6,4 mm skersmens, su labai plona skylute per vidurį. Visi karoliai kiek deformavęsi nuo karščio ir sulipę tarpusavyje. Panašus karolis buvo rastas ir 2016 m. tyrimų metu šalia tirtame šurfe 2. Trys karoliai yra mėlynos spalvos ir vienas geltonas. Literatūroje teigiama, kad

1 pav. Tyrimų metu rasti susilydę karoliai. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 1. The fused beads discovered during the investigation.

0 1 cm